

MUNI

PBM120:

Úvodní informace o předmětu

Vymezení nestátního neziskového sektoru

Historie neziskového sektoru v ČR

Obsah přednášky

- různé pohledy na neziskový sektor
- ekonomické pojetí - národní hospodářství a nestátní neziskové organizace (NNO)
- ekonomické přístupy k vymezení nestátního neziskového sektoru (NNS)
 - Teorie tržních a vládních selhání
 - Teorie informační asymetrie
 - Teorie státu blahobytu
 - Teorie vzájemné závislosti
 - Teorie společenských zdrojů
- Heterogenita v rámci sektoru
- Česká realita?

Různé pohledy na NNS

- Vždy odrazem disciplíny, z jejíž perspektivy se na NNS nahlíží:
- Politologický pohled:
 - realizace práva občanů na svobodné sdružování
 - prostředek obrany a podpory demokracie
 - možnost participace na moci a řízení státu
- Sociologický pohled:
 - prostor pro seberealizaci jedince
 - faktor společenských novot
 - společenský rozměr – organizace nahrazují „rodové vazby“
- Ekonomický pohled:
 - efektivnost, trh, vstupy a výstupy
 - náprava nedostatků

A teď už jen z ekonomického soudku...

- Národní hospodářství

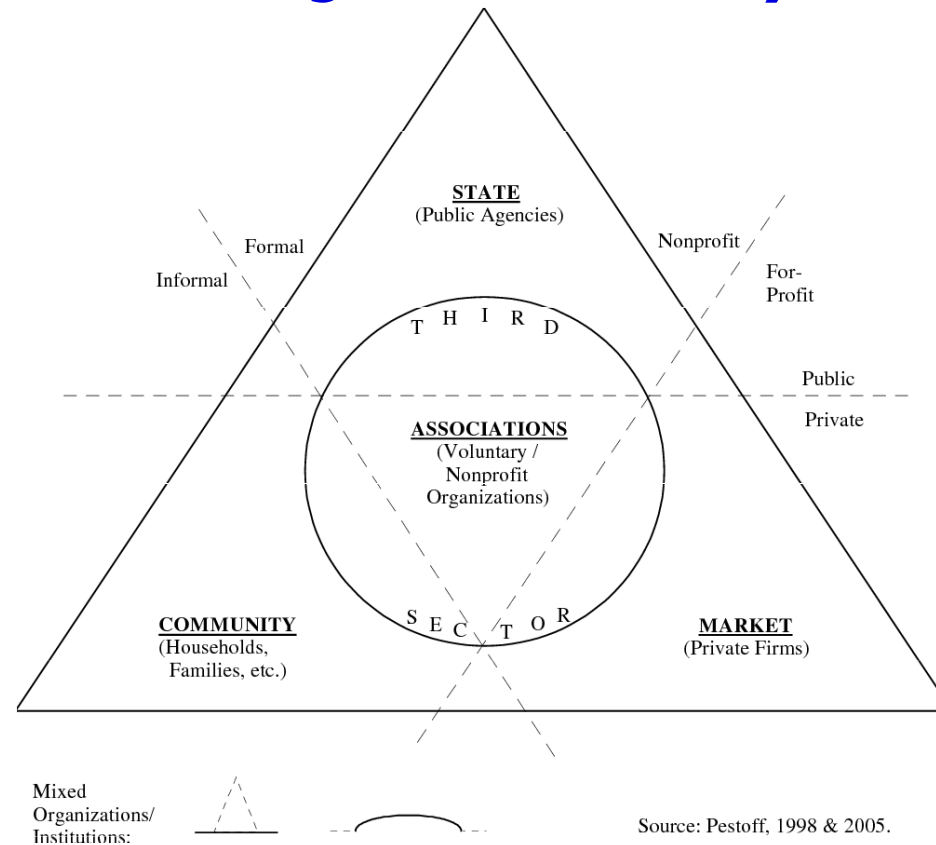
- co to je a z čeho se skládá?

- Pestoffův trojúhelník

- nástroj pro snadné vymezení NNS
 - kritéria financování, vlastnictví, formalizace
 - vymezuje: veřejný sektor, soukromý sektor (trh), domácnosti a NNS
 - smíšené (soukromá střední škola) a hraniční (penzijní fond) organizace

=> NNS: ta část národního hospodářství, jejíž cílovou funkcí není zisk... ale přímý užitek

Ekonomické pojetí (Pestoffův trojúhelník)

Pestoff, V.A.: Reforming social services in central and eastern Europe an eleven nation overview, Gryf, Poland, Cracow, 1995

Reprezentace sektorů v ČR

- veřejné organizace:
 - kraje, obce, příspěvkové organizace, organizační složky, státní podniky
- nestátní ziskové organizace:
 - obchodní společnosti (s.r.o., a.s., k.s....), živnostníci
- NNS:
 - spolky, obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, církevní organizace (CNS a CPO)
 - NNO dle charakteru globálního poslání:
 - organizace vzájemně prospěšné (členské potřeby)
 - organizace veřejně prospěšné (služby pro veřejnost)

Charakteristické znaky NNO

- Strukturálně-operacionální definice (Salomon & Anheier, 2011)
 - organizovanost (organized),
 - soukromé vlastnictví (private),
 - nerozdělování vytvořeného zisku mezi „vlastníky“ (non-profit),
 - samosprávné řízení a nezávislost (self-governing),
 - dobrovolné zapojení (voluntary).

Ekonomické přístupy k NNO

- jednofaktorové teorie
 - Teorie tržních a vládních selhání
 - Teorie informační asymetrie
 - Teorie státu blahobytu
 - Teorie vzájemné závislosti
- vícefaktorová teorie
 - Teorie společenských zdrojů
- ostatní... (raději si nemotat hlavu...)

Teorie vládních a tržních selhání

- z originálu: Government / Market Failure Theory (Weisbrod, 1977)
- existují „veřejné statky“, které nemůže poskytovat trh
 - => veřejné statky poskytuje stát
 - => stát nedokáže uspokojit veškeré potřeby (volič medián)
 - => státem neuspokojené potřeby uspokojí NNS
- co může být důvodem „selhání“ trhu? (makro-mikro-mimo)
- napadá Vás nějaký příklad „veřejných statků“?

Teorie informační asymetrie

- z originálu: Trust Theory (Hansmann, 1980)
- spotřebitelé nemají dostatek kvalitních informací pro rozhodnutí, naráží na možný problém asymetrických informací
 - => nevěří tržním subjektům
 - => důvěryhodným subjektem jsou NNO
- co mohou být důvody informační asymetrie?
- jak lze posílit důvěru? (kontrola, záruka...)
- proč jsou NNO důvěryhodným subjektem?

Teorie státu blahobytu

- z originálu: Welfare State Theory (Quadango, 1987)
- NNS jsou schopnými inovátory
 - => NNS najde problém rychleji jak stát a začne reagovat
 - => stát následně přebírá udržení celé služby
 - => NNS hledá nové problémy
- odpovídá české situaci?

Teorie vzájemné závislosti

- z originálu: Interdependence Theory (Salamon, 1987)
- stát a NNS se navzájem potřebují
 - => ani NNS nejsou dokonalé, doléhá na ně tzv. „voluntary failure“
- důvody selhávání NNS?
 - filantropická nedostatečnost (nedostatek zdrojů, černé pasažerství...)
 - filantropický paternalismus („nabídka určuje poptávku“)
 - filantropický amaterismus (nedostatečná kvalifikace a odbornost)
 - filantropický partikularismus (neschopnost pokrýt všechny potřeby)
- napadají Vás nějaké příklady selhání?

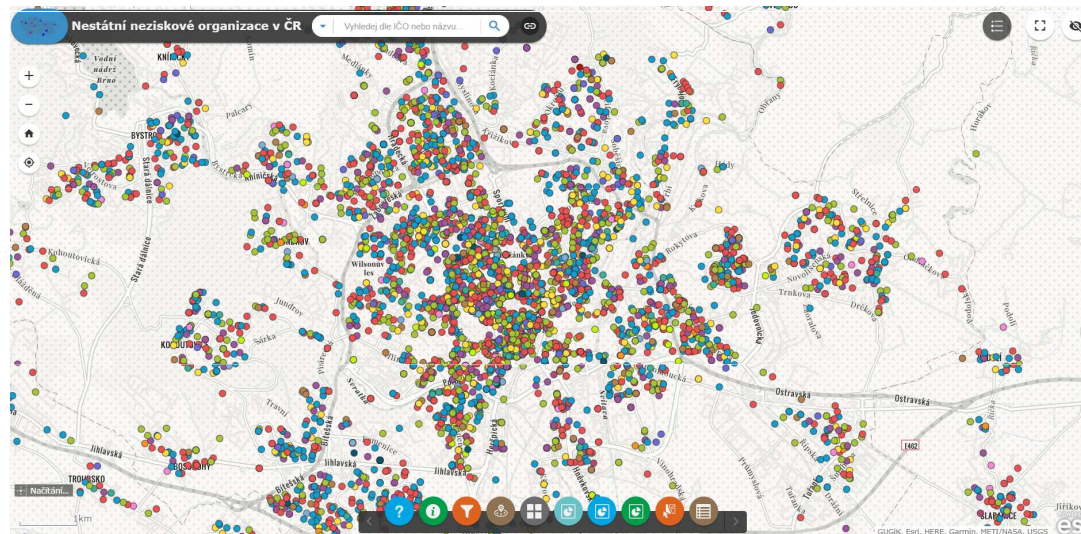
Teorie společenských zdrojů

- z originálu: Social Origins Theory (Salamon & Anheier, 1998)
- nevysvětluje důležitost NNS, nastiňuje podoby na základě hledisek:
 - úroveň vládních výdajů
 - rozsah neziskového sektoru
- rozlišuje tyto modely fungování neziskových režimů:
 - liberální model (nízká podpora, velký sektor)
 - sociálně-demokratický model (vysoká podpora, malý sektor)
 - korporativistický model (vysoká podpora, velký sektor)
 - etatistický model (nízká podpora, malý sektor)

(1: USA, UK, 2: Itálie, Švédsko, 3: Německo, Francie, 4: Japonsko)

Heterogenita v rámci sektoru

- heterogenní prostředí dána:
 - velikostní charakteristiky (objem, struktura aktivit, počet zaměstnanců, objem zdrojů...)
 - právní formy (legislativní úprava fungování, povinnosti s fungováním spjaté...)
 - další?
- funkce: servisní / advokační / zájmová / filantropická
- Česká realita?
 - CZSO – [Satelitní účet neziskových institucí](#)
 - mapaneziskovek.cz

Doporučená literatura

– Základní literatura:

- REKTOŘÍK, Jaroslav. 2010.
- HYÁNEK, Vladimír. *Ekonomika neziskových organizací*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 96 s. ISBN 8021035013.

– Pro náročnější:

- HYÁNEK, Vladimír. *Neziskové organizace: teorie a mýty*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta, 2011, 131 s. ISBN 9788021056510.

– Další zdroje:

- Satelitní účet neziskových institucí
- Mapa neziskovek